

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

_____ 20 _____

м. Київ

№ _____

**Про внесення змін до Порядку
реагування на випадки
булінгу (цькування) та Порядку
застосування заходів виховного впливу**

Відповідно до абзацу дев'ятого частини першої статті 64 Закону України «Про освіту», пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630,

НАКАЗУЮ:

1. Внести зміни до Порядку реагування на випадки булінгу (цькування), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1646, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 року за № 111/34394, виклавши його у новій редакції, що додається.

2. Внести зміни до Порядку застосування заходів виховного впливу , затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1646, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 року за № 111/34394, виклавши його у новій редакції, що додається.

2. Директорату _____ (_____) забезпечити в установленому порядку подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Департаменту забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій (_____) зробити відмітки у справах архіву в установленому порядку.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Коновалову Анастасію.

МОН № 6/68-вн-26 від 26.03.2026

Підписав: Лотоцька Алевтина Вікторівна

Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000048922000DD16E700

Дійсний: з 06.08.2025 0:00:00 по 05.08.2027 23:59:59

Оксен ЛІСОВИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України 21 грудня 2019 року № 1646 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від

№ _____)

ПОРЯДОК реагування на випадки булінгу (цькування)

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає механізм реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти.

2. Терміни, використані у цьому Порядку, вживаються у таких значеннях:
булінг (цькування) - психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками колективу закладу освіти, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій;
кривдник - учасник колективу, який вчинив насильство, зокрема булінг (цькування), стосовно іншого учасника цього колективу;

насильство - будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), що вчиняється всупереч волі, бажання, без згоди постраждалої особи, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, і порушує її права, свободи, законні інтереси та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків;

постраждала особа - учасник колективу, стосовно якого вчинено насильство;

свідок - особа, яка була очевидцем насильства або якій відомі будь-які обставини, що стосуються випадку насильства;

учасники колективу – здобувачі освіти, працівники закладу освіти, інші особи, які в установленому законодавством порядку залучені до освітнього процесу.

3. Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

4. Положення цього Порядку щодо закладів освіти поширюються також на підрозділи інших юридичних осіб публічного чи приватного права та фізичних осіб - підприємців, які провадять освітню діяльність.

5. Система запобігання та протидії булінгу (цькуванню) у закладі освіти визначається Положенням про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми, яке розробляється з урахуванням цього Порядку, а також:

Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2025 року № 658;

Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 року № 1513;

Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 року № 585;

Порядку застосування заходів виховного впливу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1646, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 року за № 112/34395.

Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми затверджується керівником закладу освіти.

6. З метою забезпечення реагування на випадки насильства, зокрема булінгу (цькування), керівник закладу освіти здійснює заходи, визначені пунктом 5 Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 року № 1513.

7. Проявами, що можуть свідчити про випадок насильства, зокрема, є:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять;
- відмова відвідувати заклад освіти;
- депресивні стани;

аутоагресія (самоушкодження);
суїцидальні прояви;
явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
намагання приховати травми та обставини їх отримання;
скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття;
вимагання особистих речей, їжі, грошей;
пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей;
жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення інформації сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
фото-, відео- та аудіоматеріали образливого змісту, фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
поширення інформації з метою заподіяння шкоди.

8. Про наявність ознак насильства може свідчити умисне вчинення одного з таких діянь:

позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх та інших послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;

словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, поширення фото-, відео- та аудіоматеріалів знущань, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;

будь-яка небажана форма вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток, фото-, відео- та аудіоматеріалів сексуального (інтимного) змісту;

будь-які небажані фізичні дії, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів;

вчинення іншого умисного діяння насильницького характеру.

9. Ознаками булінгу (цькування) є систематичне (два і більше разів протягом 12 місяців) вчинення насильства стосовно дитини, яка є учасником колективу закладу освіти, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу.

10. У разі виявлення ознак насильства працівник закладу освіти зобов'язаний вчинити дії, визначені абзацами 1-4 частини третьої статті 10-1 Закону України "Про охорону дитинства".

II. Повідомлення про випадки насильства

11. Особа, яка помітила прояви, які можуть свідчити про випадок насильства, чи виявила ознаки насильства стосовно учасника колективу, повинна повідомити про це (а постраждала особа може повідомити) керівника закладу освіти шляхом подання заяви, скарги (далі - повідомлення).

У разі якщо у вчиненні насильства підозрюється керівник закладу освіти, повідомлення подається засновнику закладу освіти або відповідному органу управління, якому підпорядковується цей заклад освіти.

12. Повідомлення може бути подане в усній або письмовій формі, у тому числі анонімно.

Перелік способів подання і отримання повідомлень (письмове повідомлення, усна заява, телефонний зв'язок, електронний лист, скринька для паперових повідомлень тощо) визначаються Положенням про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми.

Про способи подання повідомлень про випадки насильства мають бути поінформовані усі працівники закладу освіти, здобувачі освіти, батьки неповнолітніх здобувачів освіти або їх законні представники.

13. Протягом однієї доби з дня надходження повідомлення про випадок можливого насильства керівник закладу освіти зобов'язаний розглянути таке повідомлення.

14. У разі виявлення ознак насильства, визначених пунктом 8 цього Порядку, керівник закладу освіти зобов'язаний:

- 1) невідкладно (у строк, що не перевищує трьох годин):
 - повідомити про це батьків або інших законних представників дитини;
 - письмово повідомити уповноважений підрозділ органу Національної поліції України та службу у справах дітей за місцем розташування закладу освіти з одночасним інформуванням про це територіального органу Національної соціальної сервісної служби України, Державної служби у справах дітей;
 - за потреби викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги;
- 2) не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня отримання повідомлення скликати засідання комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми (далі - комісія).

15. У разі не виявлення ознак насильства, визначених пунктом 8 цього Порядку, інформація, викладена в повідомленні, аналізується на предмет наявності ризиків насильства, після чого вживаються заходи до унеможливлення настання таких ризиків.

16. Порядок формування і затвердження складу комісії, регламент її роботи, мета, завдання, принципи її діяльності, права і обов'язки членів комісії визначаються Порядком реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 року № 1513.

Факт вчинення булінгу (цькування) встановлюється виключно рішенням суду, яке набрало законної сили, і не є метою чи завданням комісії.

III. Запобігання та протидія насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти

17. Система запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти створюється керівником закладу освіти відповідно до Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2025 року № 658.

18. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти має бути постійним системним процесом, спрямованим на:

визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів запобігання насильству, зокрема булінгу (цькування), та (або) потенційних ризиків його виникнення;

виявлення проявів і ознак насильства, зокрема булінгу (цькування), та (або) потенційних ризиків його виникнення;

визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів протидії насильству, зокрема булінгу (цькування), та/або усунення потенційних ризиків його виникнення.

19. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти ґрунтується на принципах:

недискримінації за будь-якими ознаками;
ненасильницької поведінки в міжособистісних стосунках;
партнерства та підтримки між педагогічним (науково-педагогічним) колективом закладу освіти і батьками (законними представниками) дитини;
особистісно-орієнтованого підходу до кожної дитини;
розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу;
гендерної рівності;
участі учасників освітнього процесу в прийнятті рішень відповідно до положень законодавства та установчих документів закладу освіти.

20. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти має бути спрямована на:

створення безпечного і здорового освітнього середовища в закладі освіти;
визначення стану, причин і передумов поширення в закладі освіти насильства, зокрема булінгу (цькування);
підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про насильство, зокрема булінг (цькування);
формування в учасників колективу ненасильницьких моделей поведінки, культури діалогу та ненасильницької, безконфліктної комунікації;
заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного запобігання насильству, зокрема булінгу (цькуванню).

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України 21 грудня 2019 року № 1646 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від

№ _____)

ПОРЯДОК **застосування заходів виховного впливу**

1. Цей Порядок визначає заходи виховного впливу в закладах освіти, що можуть застосовуватися до кривдників, постраждалих осіб і свідків насильства.

Положення цього Порядку щодо закладів освіти поширюються також на підрозділи інших юридичних осіб публічного чи приватного права та фізичних осіб - підприємців, які провадять освітню діяльність.

2. Заходи виховного впливу в закладі освіти застосовуються з метою: відновлення та нормалізації відносин між кривдниками, постраждалими особами і свідками насильства; недопущення повторення випадку насильства; загальної превенції випадків насильства.

3. Заходи виховного впливу мають забезпечувати корекцію поведінки кривдників, постраждалих осіб і свідків насильства, зокрема виправлення деструктивних реакцій та способів поведінки у міжособистісних стосунках.

4. Заходи виховного впливу до кривдників, постраждалих осіб і свідків насильства визначає комісія з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми (далі - комісія), склад якої затверджується керівником закладу освіти.

5. Рішення комісії має містити, зокрема: мету, конкретні завдання, зміст, методи та форми заходів виховного впливу; критерії визначення співвідношення між запланованими та отриманими результатами; строки та суб'єктів, відповідальних за реалізацію відповідних заходів виховного впливу.

6. Комісія зобов'язана здійснювати моніторинг ефективності застосування заходів виховного впливу та у разі необхідності коригує їх.

7. Заходи виховного впливу реалізуються педагогічними (науково-педагогічними) працівниками закладу освіти, фахівцями служби у справах дітей

та центру соціальних служб із залученням необхідних фахівців із надання правової, психологічної, соціальної та іншої допомоги, в тому числі територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України та інших суб'єктів реагування на випадки насильства.

8. Психологічний та соціально-педагогічний супровід застосування заходів виховного впливу здійснюють у межах своїх посадових обов'язків практичний психолог та соціальний педагог (за наявності) закладу освіти, зокрема:

діагностику рівня психологічної безпеки та аналіз її динаміки;

розробку заходів психологічної підтримки постраждалої особи та їх реалізацію із залученням та за згодою батьків або інших законних представників дитини;

розробку заходів психологічної підтримки кривдника та їх реалізацію із залученням та за згодою батьків або інших законних представників дитини;

консультативну допомогу всім учасникам освітнього процесу;

розробку та реалізацію профілактичних заходів.

9. Діти, які вчинили булінг (цькування) або стосовного яких вчинено булінг (цькування), мають право на отримання послуги із соціально-психологічної реабілітації відповідно до пункту 22 Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 585.

10. У разі, якщо рішенням суду особу, яка вчинила булінг (цькування), направлено для проходження програми, затвердженої наказом Міністерства соціальної політики України від 11 червня 2025 року № 294-Н, керівник закладу освіти зобов'язаний сприяти проходженню такою дитиною відповідної програми.

За відсутності судового рішення про направлення особи, яка вчинила булінг (цькування), комісія може рекомендувати такій особі пройти відповідну програму на добровільній основі, а діти віком до 16 років можуть пройти таку програму за згодою батьків (інших законних представників дитини). Керівник закладу освіти зобов'язаний сприяти проходженню такою особою відповідної програми.

11. Комісія може рекомендувати особам, які стали свідками або постраждали від насильства, зокрема булінгу (цькування), програми, затвердженої наказом Міністерства соціальної політики України від 06 червня 2025 року № 283-Н. Керівник закладу освіти зобов'язаний сприяти проходженню такими особами відповідної програми.
